

**UCHWAŁA NR VI/69/2019
RADY MIASTA KALISZA
z dnia 28 lutego 2019 roku**

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kaliszu na lata 2019-2021.

Na podstawie art. 7 ust. 1pkt 6a, art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018r., poz. 994 ze zm.) i art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U z 2018 r., poz. 998 ze zm.), uchwala się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Mieście Kaliszu na lata 2019-2021, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący
Rady Miasta Kalisza
/.../
dr inż. Janusz Pęcherz*

**UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR VI/69/2019
RADY MIASTA KALISZA
z dnia 28 lutego 2019r.**

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kaliszu na lata 2019-2021

Stosownie do treści art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2018 r., poz. 998 ze zm.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 -letnich gminnych programów wspierania rodziny. Dotychczas obowiązujący Program Wspierania Rodziny przyjęty był na lata 2016-2018 .W związku z powyższym podjęcie przedmiotowej uchwały jest konieczne i uzasadnione.

w z. Prezydenta Miasta Kalisza

/.../

*Grzegorz Kulawinek
Wiceprezydent Miasta Kalisza*

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE KALISZU NA LATA 2019-2021

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	str. 3
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA	str. 5
2.1. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RODZIN	str. 9
III. ASYSTENT RODZINY	str. 19
3.1. ZADANIA ASYSTENTA RODZINY	str. 20
3.2. WSPARCIE KOBIET W CIAŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”	str. 31
IV. WYDATKI MIASTA KALISZA NA UTRZYMANIE DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ	str. 33
V. RODZINA WSPIERAJĄCA	str. 34
VI. ANALIZA SWOT	str. 35
VII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	str. 38
VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE	str. 38
IX. ADRESACI PROGRAMU	str. 44
X. REALIZATOR PROGRAMU	str. 44
XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY	str. 45
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	str. 45
XIII. MONITOROWANIE PROGRAMU	str. 46

I. WSTĘP

Rodzina jest podstawową komórką społeczną i naturalnym środowiskiem dziecka, w którym zaspakajane są jego podstawowe potrzeby. Jest niezwykle wspólnotą, stanowiącą model i normę dla wszystkich innych grup społecznych. To w niej dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych emocji, przyswaja sobie obowiązujące wzorce i zasady współżycia społecznego, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem, szukając w nim miejsca dla siebie. Rodzina jest najważniejszym elementem więzi społecznej dziecka. Ta, która funkcjonuje prawidłowo stanowi dla swych członków, a przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa.

W celu przywrócenia rodzinie prawidłowych funkcji należy ją wspierać i wspomagać, a nie zastępować w wypełnianiu jej roli opiekuńczo- wychowawczej. Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 dla miasta Kalisza opracowany został w związku z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.). W myśl ww. ustawy na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej.

Niniejszy program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w mieście Kaliszu. Głównym założeniem Programu jest wsparcie rodziny w momencie, gdy zaczynają pojawiać się problemy. Przeciwności z jakimi rodzina zmagają się są często złożone i wymagają podejścia interdyscyplinarnego. Uzależnienia, rodzina niepełna, niezaradność, zła sytuacja materialna, bezrobocie, brak umiejętności wychowawczych to główne przyczyny dezorganizujące rodzinę. Dlatego środowiska dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych oraz przedstawicieli innych instytucji czy służb, które mają kontakt z rodziną. Dzięki holistycznemu podejściu do rodziny możliwa jest naprawa czynników dezintegrujących rodzinę. Działania podejmowane przez asystentów rodziny wobec środowiska rodzinnego oparte są na ustalonym planie pracy z rodziną.

Wsparcie rodziny przez asystenta powinno być przede wszystkim profilaktyką i działaniami mającymi na celu ochronę rodziny przed umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. W tym celu wykorzystuje się własne zasoby rodziny i wzmacnia ją w wypełnianiu funkcji

opiekuńczo – wychowawczej. Złożoność i różnorodność zadań, które wynikają z ustawy wymagają długoletniego zaangażowania osób i środków.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywając trudności, celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych. Program ma na celu dążenie do przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej poprzez rozwijanie, wzmacnianie i wspieranie środowisk rodzinnych w procesie właściwego wychowania i socjalizacji. W trosce o rodzinę i w przekonaniu, że najlepszym podłożem rozwoju dla dziecka jest środowisko naturalne został stworzony poniższy program.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Kalisz jest średniej wielkości miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 97 649 osób według danych własnych Miasta Kalisza za rok 2018 (dane według BIP Urzędu Miasta Kalisza), natomiast według oficjalnych danych GUS za 2017 rok liczba mieszkańców Kalisza wyniosła 101 625 osób , z czego 53,5% stanowią kobiety, a 46,5% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 7,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,3 lat i jest większy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców Kalisza w 2050 roku wyniesie 79 226 mieszkańców; Kalisz ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -353. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,46 na 1000 mieszkańców Kalisza. W 2017 roku urodziło się 876 dzieci, w tym 50,1% dziewczynek i 49,9% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 316 gramów. Zgodnie z danymi GUS za 2017r. mieszkańcy Kalisza zawarli w 2017 roku 423 małżeństwa, co odpowiada 4,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie więcej od wartości dla kraju. 26,4 % mieszkańców Kalisza jest stanu wolnego, 55,4% żyje w małżeństwie, 6,9 % mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,1% to wdowy i wdowcy. Wysoki odsetek rozwodów, zwiększa liczbę osób samotnie wychowujących dzieci, a tym samym zwiększa się ryzyko powstawania trudności wychowawczych i opiekuńczych związanych ze samotnym rodzicielstwem, narażając dziecko na konflikt lojalności, stres, traumy i trudne przeżycia psychiczne. Powoduje to konieczność wsparcia rodziny systemem pomocy społecznej, w tym objęcia asystą rodzinną.

Podjmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jak rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, które prowadzą do niedostosowania społecznego.

Analizując sytuację rodzinną i środowiskową mieszkańców Kalisza, należy zwrócić uwagę na różnego rodzaju zagrożenia. Rodziny narażone są na wiele destrukcyjnych czynników, z którymi niejednokrotnie nie są w stanie sobie poradzić, co powoduje dezorganizację w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny i dlatego też wymaga ona specjalistycznej pomocy.

TABELA 1: Przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w latach: 2016-2018 w Kaliszu.

Przyczyna	2016	2017	2018
Bezdomność	120	112	115
Potrzeba ochrony macierzyństwa	128	146	136
Bezrobocie	2032	1561	1185
Niepelnosprawność	1516	1582	1447
Długotrwała lub ciężka choroba	1284	1801	1779
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	711	643	619
Alkoholizm	331	317	289

Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	63	92	57
Sytuacja kryzysowa	9	50	31
Zdarzenie losowe	13	20	14

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2016-2018 było w roku 2016- bezrobocie a w latach 2017 i 2018 długotrwała lub ciężka choroba. Każda przesłanka determinująca konieczność korzystania z pomocy społecznej powoduje, że rodzina w pewnym zakresie staje się dysfunkcyjna.

Rodzina dysfunkcyjna nie spełnia swych zadań względem dzieci. W takich środowiskach na pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny – są osoby ważniejsze, którym pozostali członkowie rodziny muszą się podporządkować. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia. Taka dysfunkcja naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w takich rodzinach postrzegane są, jako balast dla rodziców ograniczający ich swobodę. Wobec dzieci stosowane są surowe kary, nieadekwatne do stopnia przewinienia, bądź z drugiej strony złe zachowanie dziecka jest bagatelizowane przez rodziców.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy wtedy, gdy:

- jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu,
- jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków rodziny,
- jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny (przemoc fizyczna),

-występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny i stawia siebie w centrum uwagi,

-występuje problemem wykorzystywania seksualnego czyli taka w której jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogoś w rodzinie.¹

Pracownicy socjalni i asystenci rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Na terenie całego miasta Kalisza asystenci rodzin z biegiem czasu stali się coraz bardziej rozpoznawalni i doceniani przez służby miejskie, placówki oświatowe oraz szereg instytucji, z którymi ściśle współpracują. Zadania jakie pełnią zostały także szczegółowo opisane w ulotce informacyjnej o asystentach rodziny, która została rozpropagowana na terenie miasta Kalisza. Środowiska rodzinne, które zostały objęte wsparciem asystentów rodziny nabrały zaufania do takiej formy pomocy i chętnie z niej korzystają.

---

¹ Za: K. Browne i M. Herbert, *Zapobieganie przemocy w rodzinie*, Warszawa 1999
J. Grochulska, *Agresja u dzieci*, Warszawa 1993 *Przemoc w rodzinie i w szkole pod red. V. Kwiatkowskiej-Darul*, materiały z sesji naukowej, Toruń 2001
A. Lipowska-Teutsch, *Rodzina a przemoc*, Warszawa 1995

2.1. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RODZIN

Większość rodzin objętych pomocą to środowiska, które zmagają się z różnorodnymi problemami, często ze sobą sprzężonymi. Główne problemy, które są powodem objęcia wsparciem przez asystenta rodziny to: niewydolność wychowawcza, zaniedbania wychowawcze, uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych, bezrobocie, niezaradność życiowa, rodzina niepełna, upośledzenie umysłowe i choroba psychiczna.

Sytuacja rodzinna podopiecznych objętych wsparciem asystenta rodziny w 2018 roku pokazuje, że rodziny pełne stanowią 33% środowisk. W niepełnym modelu rodziny najczęściej reprezentowane były przez kobiety, a rzadziej przez mężczyzn. Kolejną grupę stanowią osoby o zróżnicowanej strukturze powiązań wewnątrz rodzinnych, noszących znamiona rodzin patchworkowych, które powstają w wyniku ponownego zakładania rodzin przez jednego lub oboje rodziców po rozwodzie. Taka rodzina składa się z dwójki partnerów posiadających dzieci ze swoich poprzednich związków i często również posiadających dziecko z nowego związku.

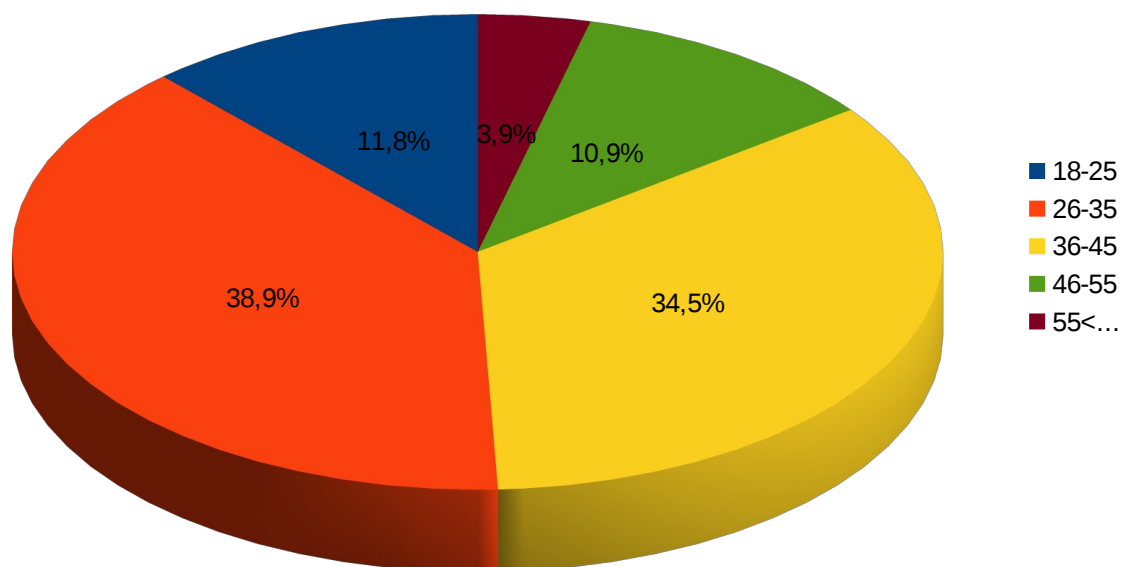
TABELA 2: Charakterystyka modelu rodziny.

Model rodziny	Ilość rodzin	
Pełna	42	
Niepełna	Kobiety	44
	Mężczyźni	7
Patchworkowa	33	

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Najwięcej osób dorosłych współpracujących z asystentem rodziny występowało w przedziale wiekowym: 26-35 lat, co stanowi 38,9 % ogólnej liczby. Natomiast 34,5% to osoby w przedziale wiekowym: 36-45 lat. W dalszej kolejności- 11,8% to liczba osób w przedziale wiekowym: 18-25 lat. Zdecydowanie rzadziej osoby powyżej 55-tego roku życia korzystały ze wsparcia asystenta rodziny, które stanowią 3,9%.

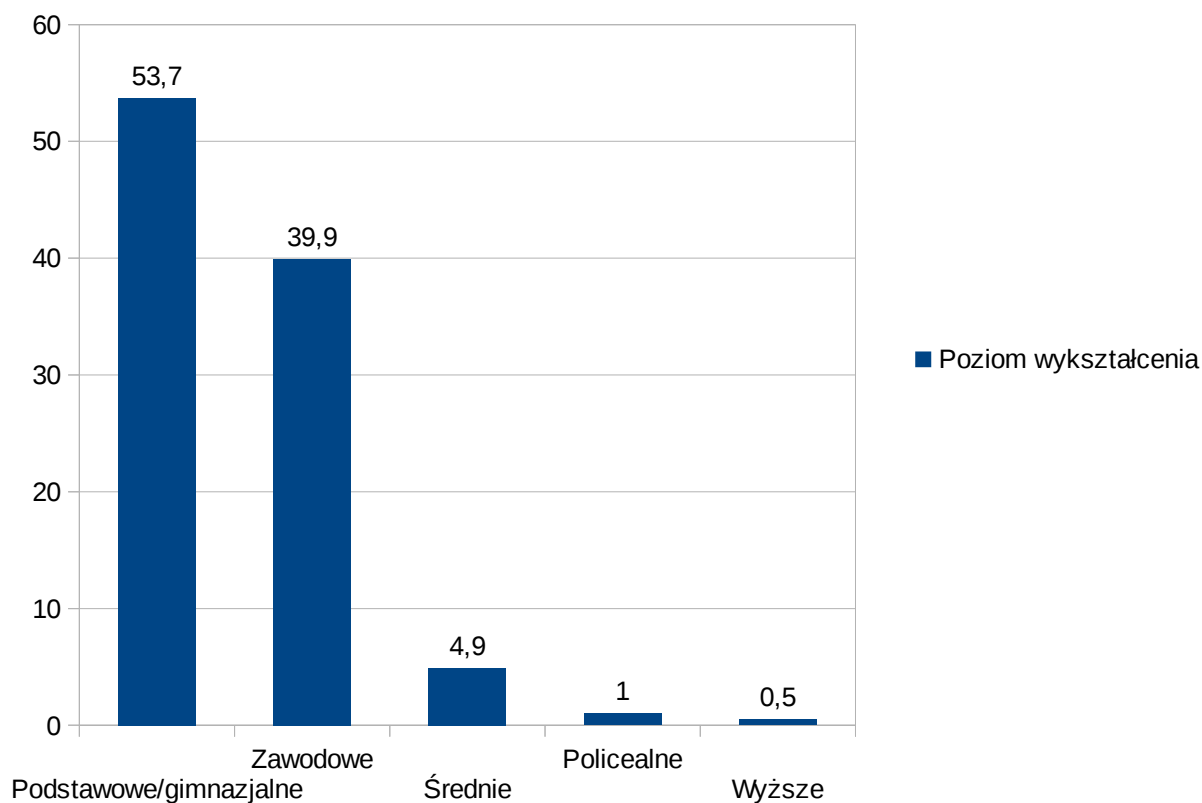
Wykres 1. Wiek dorosłych członków rodziny (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Poziom wykształcenia wspieranych rodziców jest najczęściej niski. Ponad połowa (53,7%) ukończyła jedynie szkołę podstawową i gimnazjum, zgodnie z koniecznością zrealizowania obowiązku szkolnego. Rzadziej rodzic uzyskał kwalifikacje na poziomie szkoły zawodowej (39,9%). Najrzadziej klienci legitymowali się wykształceniem średnim (4,9%), policealnym (1%) oraz wyższym (0,5%).

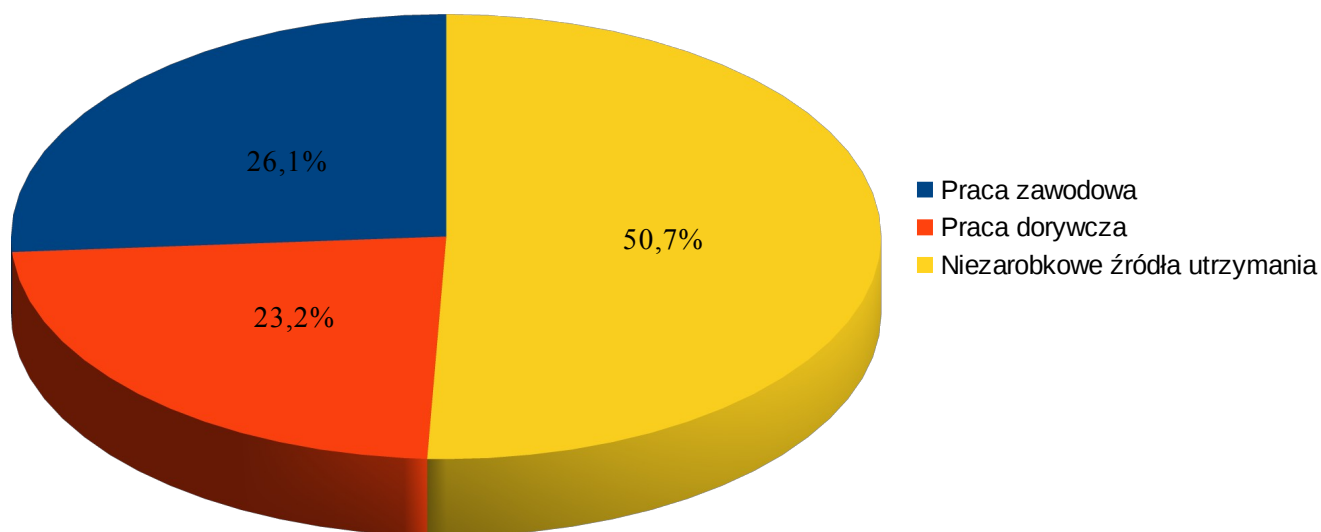
Wykres 2. Poziom wykształcenia osób dorosłych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Źródłem utrzymania rodzin objętych pomocą asystenta rodziny są zdecydowanie te niezarobkowe. Mowa tutaj o: świadczeniach rodzinnych pozyskiwanych z Biura Świadczeń Rodzinnych, pomocy finansowej z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, rencie chorobowej i socjalnej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, alimentach co stanowi 50,7% ogółu klientów. Na podstawie uzyskanych danych od osób objętych wsparciem asystenta rodziny, rodzice rzadziej uzyskiwali dochód z pracy zawodowej i dorywczej.

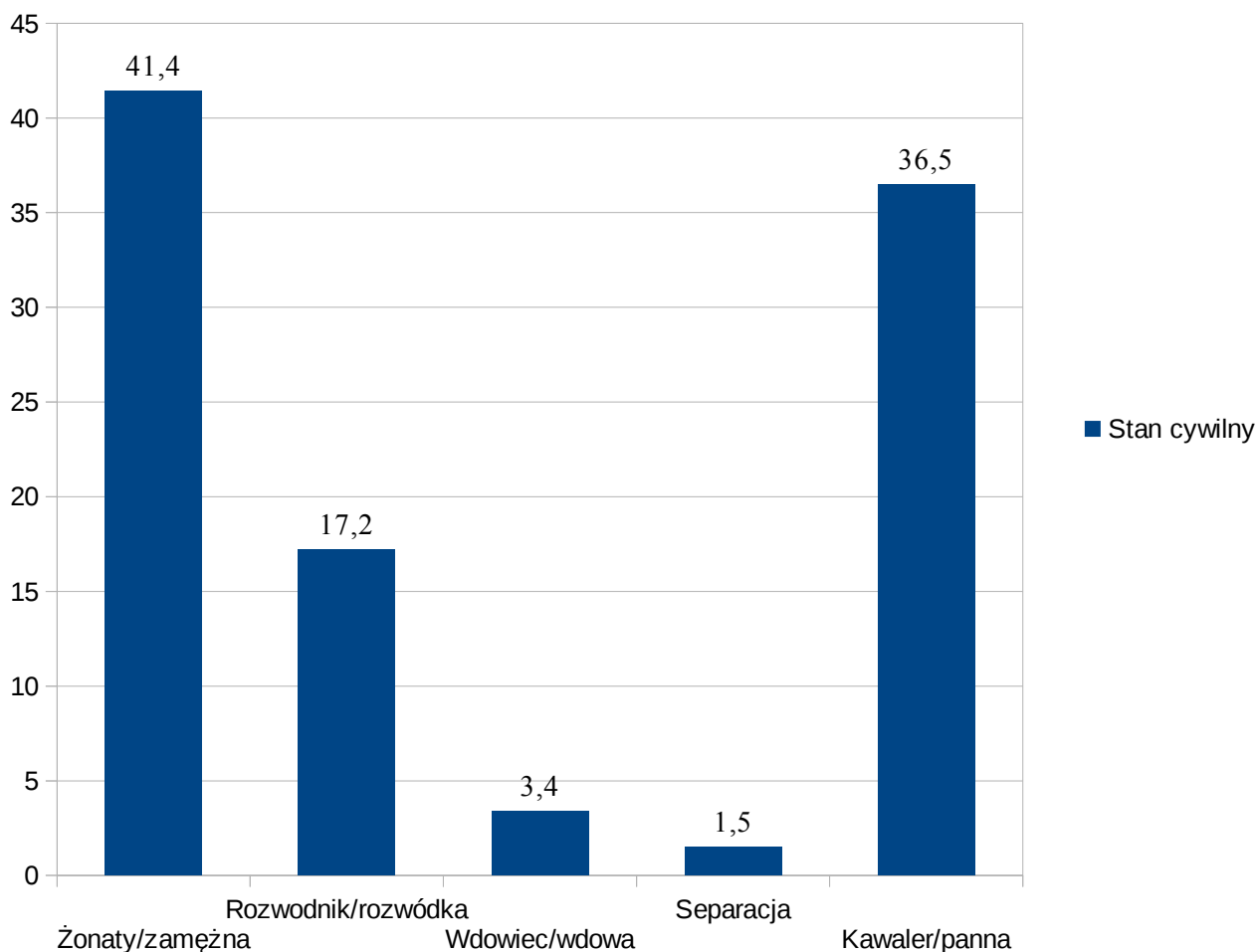
Wykres 3. Źródła utrzymania podopiecznych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Poniższy wykres przedstawia stan cywilny podopiecznych objętych wsparciem asystenta rodziny. Wynika z niego, że 41,4% to osoby pozostające w związku małżeńskim. W następnej kolejności plasuje się status kawaler/panna (36,5%). Status rozwodnika/rozwódki wynosi (17,2%), co motywuje asystenta rodziny do planowania działań z rodziną mających na celu polepszenie relacji między członkami rodziny oraz działań zmierzających w kierunku uregulowania ich sytuacji prawnej.

Wykres 4. Stan cywilny osób dorosłych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystent rodziny może pracować maksymalnie na rzecz 15 rodzin. Liczba środowisk uzależniona jest od stopnia trudności i problemów w rodzinie.

TABELA 3: Zestawienie rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w latach 2016-2018.

ROK	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ASYSTENTÓW RODZINY
2016	124	280	9
2017	130	298	9
2018	126	315	9

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Ilość rodzin, które potrzebują wsparcia asystenta rodziny utrzymują się na stałym poziomie. Wynika to z długofalowości pracy (plan pracy z rodziną utworzony zazwyczaj na okres od 2 do 3 lat) oraz wpływających na bieżąco wniosków od rodzin z prośbą o przydzielenie asystenta rodziny. Warto również zaznaczyć, że 5 rodzin została objęta współpracą ze względu na nakaz Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Kaliszu. Jest to nowe zjawisko, które ukazuje, że zawód asystenta rodziny jest jedną z form wskazaną przez instytucję sądową w celu poprawy funkcjonowania rodziny. Jak wynika ze statystyk zawartych w Tabeli 3, liczba dzieci w środowiskach objętych asystenturą wzrosła o 12,5%.

TABELA 4: Wiek dzieci z rodzin objętych asystenturą rodziny w latach 2016-2018.

ROK	0-6 r. ż.	7-15 r. ż	16 < r. ż.
2016	119	131	30
2017	125	151	22
2018	133	151	31

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Z danych zawartych w Tabeli 4 dotyczących wieku dzieci z rodzin objętych asystenturą rodziny wynika, że największa liczba dzieci, z którymi współpracują asystenci rodziny to dzieci w przedziale wiekowym: 7-15. W 2018 roku stanowiło to 47,9%. Ta grupa wiekowa to dzieci z koniecznością realizowania obowiązku szkolnego, w związku z czym asystent rodziny w swojej pracy podejmuje w szczególności działania związane z polepszeniem ich sytuacji szkolnej.

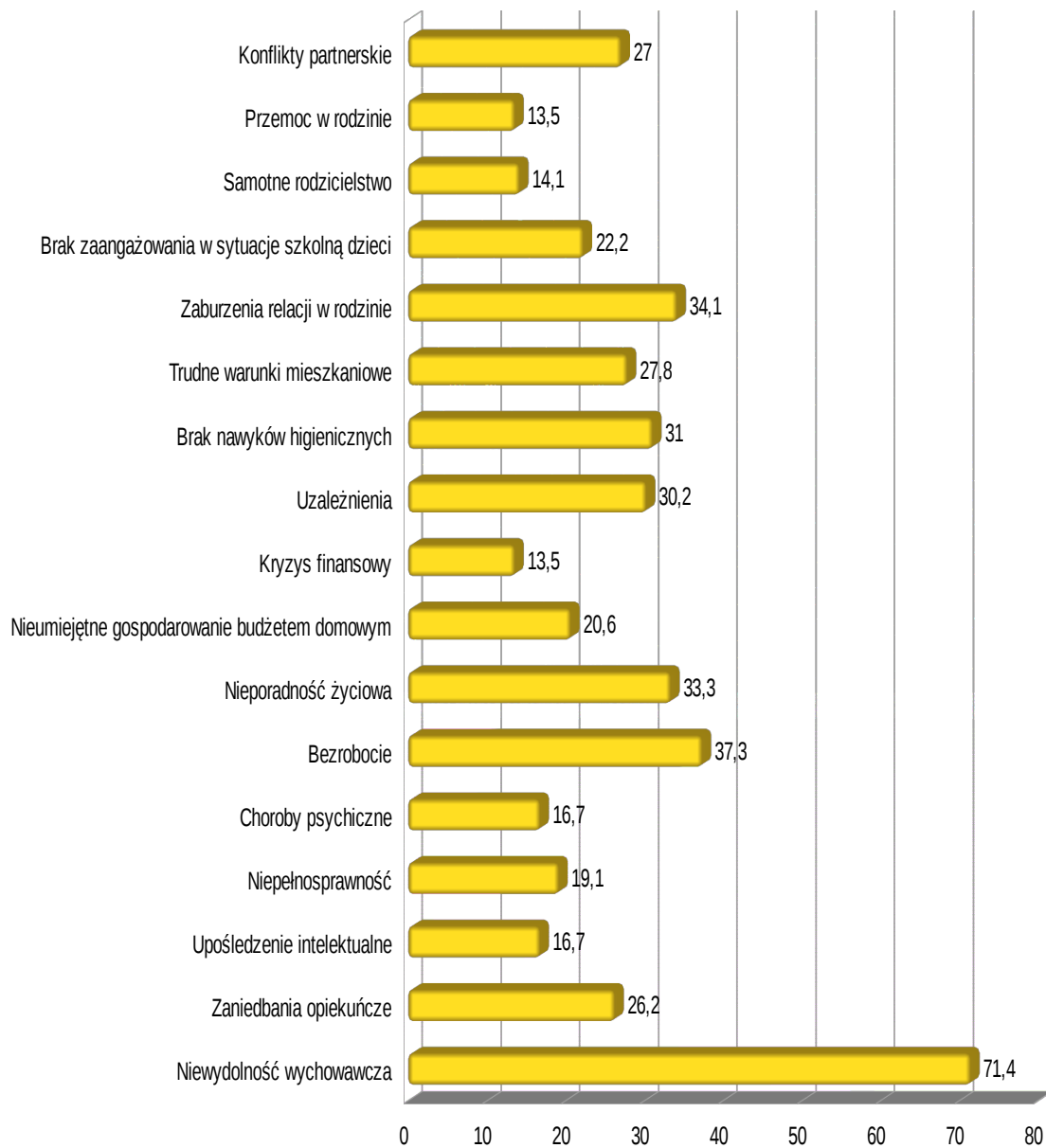
TABELA 5: Rodziny objęte pomocą MOPS w Kaliszu w roku 2018 z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie.

		Rodziny z dziećmi						
Rok	Ogółem dzieci w rodzinie	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci	7 dzieci
2018	315	24	42	29	12	7	5	1

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W 2018 roku asystenci rodziny współpracowali z 126 środowiskami. Większość (42,9%) to rodziny wielodzietne. W następnej kolejności klasyfikują się środowiska z dwójką dzieci (33,3%). Asystenci rodziny w ramach swoich obowiązków pracowali również z 7 środowiskami, w których nie było dzieci, a rodzice podejmowali działania w kierunku ich odzyskania z pieczy zastępczej lub współpracowali z asystentem rodziny w ramach Ustawy „Za życiem”.

Wykres 5. Główne problemy występujące w rodzinach objętych asystenturą rodzinną (dane w procentach, procenty nie sumują się).

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Podejmowana współpraca była ukierunkowana na takie problemy jak: przeprowadzanie rozmów na temat wychowywania dzieci, pomoc w nauce dzieciom i większe zaangażowanie rodziców w ich sytuację szkolną, pokazywanie pozytywnych wzorców spędzania czasu wolnego z dziećmi budowanie prawidłowych relacji w rodzinie, motywowanie rodzin do samodzielnej realizacji zadań, wprowadzanie treningu czystości, prowadzenia treningu gospodarowania budżetem domowym, kontrola stanu zdrowia dzieci, poprawa sytuacji materialnej, motywowanie członków rodzin do podejmowania terapii odwykowej i utrzymywania abstynencji, pomoc w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz aktywizacja zawodowa.

III. ASYSTENT RODZINY

Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „rodzinnie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt (prezydent) zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny,

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.”²

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu zatrudnionych jest 9 asystentów rodziny. Wszyscy asystenci rodziny posiadają wyższe wykształcenie o kierunku pedagogicznym, a także psychologicznym, wiedzę oraz odpowiednie predyspozycje do zajmowania opisywanego stanowiska. Są to osoby, które nie były i nie są pozbawione władzy rodzicielskiej, niekarane oraz, na których nie ciąży obowiązek alimentacyjny. Asystenci rodziny uczestniczą w wielu szkoleniach, celem podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Wykazują duże zaangażowanie i determinację we wspieraniu rodzin w rozwiązywaniu ich problemów. Kilkuletnie doświadczenie zawodowe sprawiło, że zawód asystenta rodziny stał się bardziej rozpoznawalny i zyskał duże uznanie w społeczeństwie. Dzięki temu rodziny w kryzysie coraz częściej samodzielnie występują z wnioskiem o przydział asystenta.

---

² Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.)

Rodzinie przydziela się asystenta rodziny na podstawie wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego, podkreślając jednak, że rodzina zawsze musi wyrazić zgodę na współpracę z asystentem. Tak więc, asystent pracuje z rodziną na zasadzie dobrowolności. Zadaniem asystenta jest towarzyszenie rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich własnych zasobów.

Asystenci rodziny podejmują działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo– wychowawczych. Asystent rodziny podejmuje działania z rodziną współpracując z pracownikiem socjalnym.

3.1. ZADANIA ASYSTENTA RODZINY ZGODNIE Z USTAWĄ O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Każda rodzina objęta pomocą asystenta ma inne potrzeby, cele, zasoby i deficyty. Do każdej z nich należy podchodzić indywidualnie. Dzięki temu możliwe jest ustalenie skutecznego planu działania z rodziną. W trakcie współpracy dochodzi do ewaluacji tego planu. Asystent wspólnie z rodziną modyfikuje założenia i cele wedle pojawiających się nowych potrzeb i problemów.

Do szczegółowych zadań asystenta rodziny należy:

- 1) wspieranie w codziennej organizacji dnia rodziny, znajdowania alternatywnych sposobów spędzania wspólnego czasu rodziny,
- 2) instruowanie i udzielanie wskazówek, jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe,
- 3) pomoc w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych,
- 4) doradzanie jak zarządzać budżetem domowym,
- 5) udzielanie informacji jak pracują i działają urzędy i placówki wsparcia na rzecz dziecka,
- 6) wyjaśnianie jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe,
- 7) wspieranie w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji,

- 8) motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) interweniowanie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia dziecka,
- 10) pomoc rodzinie w osiągnięciu celów możliwych do zrealizowania przez rodzinę.

Nadrzędnym celem pracy asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności.

Na pracę z rodziną składa się ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w obszarze ekonomiczno– socjalnym, opiekuńczo– wychowawczym i społecznym. W tym celu asystent rodziny wspólnie z członkami rodziny opracowuje plan pracy rodziny, który jest następnie realizowany. Z planem pracy zapoznaje się także pracownik socjalny. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta służy realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami, w których sytuacja małego dziecka wymaga wsparcia z zewnątrz. Efektem powinno być odzyskanie kontroli przez osoby przyjmujące pomoc nad ich własnym życiem. Pozwoli im to na uzyskanie samodzielności oraz wypełnianie ról rodzicielskich, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Proces ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współudziale rodziny na każdym etapie metodycznego działania.

Asystenci rodziny w ramach swojej pracy prowadzą cykle warsztatów na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu dla rodzin, z którymi współpracują. Dzięki nim środowiska objęte asystenturą mogą dodatkowo zaznajomić się i poprawić swoje umiejętności z różnych dziedzin życia.

TABELA 6: Wykaz warsztatów prowadzonych przez asystentów rodziny w latach: 2016-2018 dla rodzin objętych asystenturą.

METODA	CEL	EFEKT
WARSZTAT DOSKONALENIE UMIEJĘTNOŚCI PLANOWANIA DNIA I ORGANIZACJI CZASU	- prawidłowe funkcjonowanie w życiu codziennym - nabycie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego,	- wykonywanie obowiązków domowych - zwiększona dbałość o gospodarstwo domowe i członków rodziny
WARSZTAT MOTYWOWANIE RODZICÓW DO AKTYWNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO Z DZIEĆMI	- nabycie umiejętności aktywnego i kreatywnego spędzania czasu wolnego z dziećmi	- animacja czasu wolnego dzieciom - pogłębienie więzi emocjonalnej między członkami rodziny
WARSZTAT ZARZĄDZANIE BUDŻETEM DOMOWYM	- nabycie umiejętności gospodarowania budżetem domowym	- poprawa umiejętności gospodarowania budżetem domowym rodzin

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Ponadto wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu organizowane są dla nich grupy wsparcia dostosowane do potrzeb rodziny. Poniższa tabela przedstawia wykaz prowadzonych zajęć.

TABELA 7: Wykaz grup wsparcia prowadzonych przez asystentów rodziny w latach: 2016-2018 dla rodzin objętych asystenturą.

METODA	CEL	EFEKT
GRUPY WSPARCIA DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH I WSPÓLUZALEŻNIONYCH	- motywowanie do utrzymania życia w trzeźwości	- zachowanie abstynencji od alkoholu i środków psychoaktywnych
GRUPY WSPARCIA DLA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE	- nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych i zachowaniach przemocowych	- podniesienie samooceny osoby dotkniętej zjawiskiem przemocy

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Celem takich zajęć jest wzmacnianie różnych ról społecznych dotyczących takich zagadnień jak m. in.: aktywne spędzanie czasu wolnego z dziećmi, prawidłowe gospodarowanie budżetem domowym oraz profilaktyka uzależnień. Ponadto od 2016 roku organizowane są różnorodne festyny tematyczne, by podopieczni mogli mieć okazję w sposób kreatywny spędzić czas na świeżym powietrzu z dziećmi i tym samym wzmocnić więzi rodzinne. Poprzez uczestnictwo w festynie rodziny uczą się także wspólnego świętowania i przeżywania różnego rodzaju uroczystości. Organizację festynów wspierają pozyskani wcześniej przez asystentów rodziny sponsorzy.

Głównymi problemami, z jakimi spotyka się asystent w środowisku rodzin objętych współpracą są: niepełnosprawność, ubóstwo, uzależnienia od alkoholu, środków psychoaktywnych, powielanie negatywnych wzorców zachowania, brak kompetencji wychowawczych, przemoc w rodzinie oraz różnego typu choroby (w tym choroby psychiczne), z czego wynika: brak nawyków dotyczących higieny osobistej, trudna sytuacja finansowa, niedbałość o estetykę zamieszkałych lokali, a także niezaradność życiowa. Asystent rodziny podejmuje działania, które zmierzają do uświadomienia i zażegnania problemów w rodzinie oraz dążenia do przejęcia przez rodziny kontroli nad własnym życiem, tak aby środowisko rodzinne sprzyjało właściwemu rozwojowi dzieci. Dzięki temu możliwe będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowej stabilizacji życiowej.

TABELA 8: Działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach: 2016 -2018.

DZIAŁANIA	2016	2017	2018
SAMODZIELNE ZAŁATWIANIE SPRAW URZĘDOWYCH	36	45	27
PODJĘCIE TERAPII UZALEŻNIEŃ	22	22	16
POPRAWA SYTUACJI MIESZKANIOWEJ POPRZEZ:			
<ul style="list-style-type: none"> • POZYSKANIE INNEGO LOKALU MIESZKALNEGO • ZAWARCIE UGODY Z MZBM KALISZ 	19	11	19
	11	10	9

UTRZYMANIE ABSTYNENCJI	18	16	16
ZAPISANIE DZIECI DO PRZEDSZKOŁA	23	20	39
PODJĘCIE TERAPII PSYCHOLOGICZNEJ, LOGOPEDYCZNEJ, PSYCHIATRYCZNEJ	39	30	43
ZWIĘKSZENIE DBAŁOŚCI O ZDROWIE	52	40	40
UREGULOWANIE PRAWNE SYTUACJI ŻYCIOWEJ	24	20	17
PODJĘCIE STAŁEJ PRACY ZAROBKOWEJ	30	27	19
POPRAWA KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH	36	26	24
ZAPISANIE DZIECI DO ŚWIETLICY SOCJOTERAPEUTYCZNEJ	19	15	16
GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM WSPÓLNIE Z ASYSTENTEM RODZINY	19	21	17

POMOC W PODNOSZENIU KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH	5	3	4
UMIESZCZENIE W STACJONARNYCH OŚRODKACH TERAPEUTYCZNYCH/ LECZENIA UZALEŻNIEŃ	8	5	4
POPRAWA RELACJI WŚRÓD DOROSŁYCH	11	23	11
OTRZYMANIE ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	4	5	10
POPRAWA SYTUACJI SZKOLNEJ DZIECI POPRZEZ:			
<ul style="list-style-type: none"> • ZAPISANIE DZIECI NA DODATKOWE ZAJĘCIA POZALEKCYJNE 	7	2	0
<ul style="list-style-type: none"> • INDYWIDUALNE NAUCZANIE DZIECI 	8	15	15
<ul style="list-style-type: none"> • POPRAWA KONTAKTÓW RODZICÓW ZE SZKOŁĄ DZIECI 	33	21	20

UZYSKANIE DODATKOWEGO ŚWIADCZENIA/ŹRÓDŁA FINANSOWEGO (BŚR, ZUS)	30	7	12
--	----	---	----

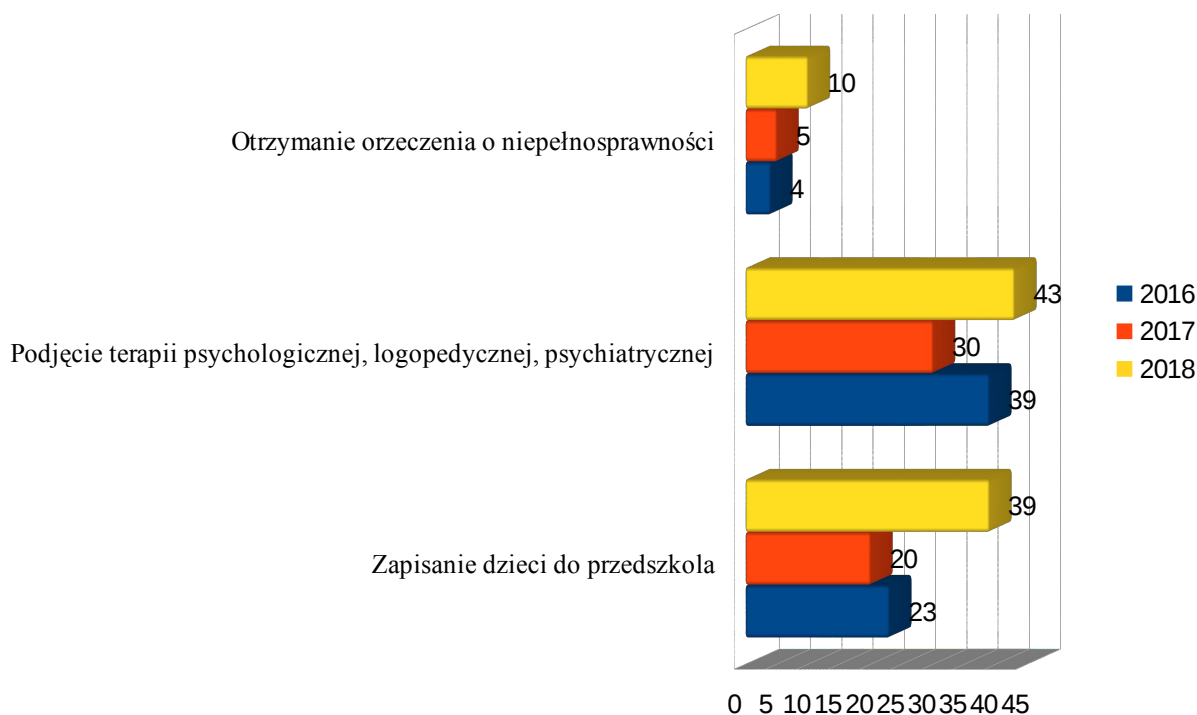
ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Wiele działań podejmowanych przez asystentów rodziny jest działaniami długofalowymi. Z większością rodzin współpracuje się na podstawie planu, tworzonego często na 2-3 lata. Efekty pracy widoczne są często dopiero po dłuższym czasie. W tabeli 9 przedstawione są działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach 2016-2018.

W roku 2018 zauważyć można spadek ilości podopiecznych, co wynika z faktu, że przy sprawozdaniu pod uwagę brane były tylko te rodziny, do których dopiero w 2018 roku można przypisać dane działanie. W większości środowiska, które zostały w danej sferze usamodzielnione w roku 2016, bądź 2017, nie były liczone w roku 2018 ze względu na fakt, iż podjęcie danych działań w poprzednich latach stało się u nich stałą i długofalową czynnością.

Do tego rodzaju działań należą: samodzielne załatwianie spraw urzędowych, utrzymanie abstynencji, zwiększenie dbałości o zdrowie, uregulowanie prawne sytuacji życiowej, podjęcie stałej pracy zarobkowej, poprawa kompetencji wychowawczych, czy poprawa relacji wśród dorosłych członków rodzin.

Wykres 6. Sfery działań, w których nastąpił wzrost. (dane podane w liczbach rodzin)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Uwagę należy zwrócić na znaczny wzrost liczby rodzin w działaniu: „zapisanie dzieci do przedszkola”, który podwyższył się o 12,5% na przestrzeni lat 2016–2018. Ze względu na potrzeby wynikające z różnego rodzaju zaburzeń u członków rodzin współpracujących z asystentem wzrosła liczba osób, która podjęła działanie: „podjęcie terapii psychologicznej, logopedycznej i psychiatrycznej”, która w ciągu roku wzrosła o 11%.

Efektom motywacji i uświadamiania w kwestii poprawy sytuacji zdrowotnej rodzin przez asystenta rodziny jest wzrost liczby osób z orzeczoną niepełnosprawnością.

Asystenci rodziny w ramach pracy na rzecz rodziny współpracują z wieloma instytucjami. Są to przede wszystkim szkoły i przedszkola, do których uczęszczają dzieci rodzin objętych współpracą. Dużym wsparciem dla rodzin objętych asystenturą są funkcjonujące na terenie miasta Kalisza świetlice socjoterapeutyczne, gdzie m. in. wprowadzane są elementy profilaktyki uzależnień. Asystenci rodziny współpracują również z Sądami, Policją, Opiniodawczym Zespołem Sądowych Specjalistów, Biurem Świadczeń Rodzinnych, Zespołem Interdyscyplinarnym,

poradniami specjalistycznymi, Miejskim Zarządem Budynków Mieszkalnych, Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów, Powiatowym Zespołem do spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto biorą czynny udział w zespołach oceny sytuacji dziecka, które odbywają się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu oraz w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu. Uczestniczą również w grupach roboczych w ramach prowadzonej procedury „Niebieskiej Karty”.

Praca asystenta ma charakter kompleksowy. Osoba pełniąca funkcję asystenta dba o rozwiązywanie podstawowych problemów socjalnych rodzin (opiekuńczo– wychowawczych, mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych itp.), a także wspiera w podejmowaniu aktywności społecznej i zawodowej. Sytuacja wielu rodzin jest wynikiem kilkuletnich, a nawet kilkunastoletnich zaniedbań, czy też zaniechań, często zachowań przekazywanych pokoleniowo. Do warunków koniecznych asystentury należy nawiązanie relacji z rodziną, długofalowość pracy, dostosowanie stylu komunikacji i metod działania do faz procesu zmiany.

Do pracy z asystentem rodziny w głównej mierze kierowane są te rodziny, u których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Tym bardziej cieszy fakt, iż w latach 2016-2018 udało się zakończyć współpracę już z 29 środowiskami, u których osiągnięto cele wyznaczone w planie pracy. Rodziny te zostały usamodzielnione i są monitorowane. Przydzielenie asystenta środowiskom rodzinnym, które tego potrzebują, odbywa się na bieżąco.

TABELA 9: Rodziny usamodzielnione, które zakończyły z pozytywnym wynikiem współpracę z asystentem rodziny w latach: 2016-2018.

ROK	2016	2017	2018
LICZBA RODZIN	9	15	5

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Należy zauważyć, że proces usamodzielnienia podopiecznych to bardzo często niezależność finansowa, która przekłada się na wyjście z systemu pomocy społecznej, co obrazuje poniższa tabela przedstawiająca spadek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

TABELA 10: Wykaz środowisk korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2018.

ROK	2016	2017	2018
Liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	711	643	619

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

3.2. WSPARCIE KOBIET W CIAŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie *Ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”* każda kobieta w ciąży i jej rodzina oraz rodziny, w których przyszło na świat ciężko chore dziecko, mogą ubiegać się o wsparcie w postaci asystenta rodziny. Wsparcie asystenta przydzielone jest na wniosek rodziny złożony do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. W związku z powyższym poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

Na mocy tej ustawy asystent obejmuje wsparciem nie tylko, jak dotąd, rodziny z dziećmi, ale również małżonków oczekujących dziecka i rodziców dziecka w fazie prenatalnej. Koordynacja wsparcia asystenta rodziny dotyczy: dostępu do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę, pomocy w przewyciężaniu trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, dostępu do pomocy prawnej, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. W zakresie tej ustawy podjęto współpracę z: Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym, Przychodniami lekarskimi, Fundacją „Pro-Familia”, Biurem Świadczeń Rodzinnych, położnymi i ginekologami oraz psychologami.

TABELA 11: Liczba rodzin, którym asystenci udzielili wsparcia zgodnie z Ustawą „Za życiem”.

	2017	2018
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w ramach ustawy „Za życiem”	27	27
W tym liczba kobiet w ciąży zagrożonej	2	3

IV. WYDATKI MIASTA KALISZA NA WSPÓLFINANSOWANIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej.

Wydatki na opiekę i wychowanie dziecka wynoszą:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to: placówki opiekuńczo– wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo– terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka.

TABELA 12: Koszty jakie ponosi miasto na współfinansowanie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

	2016	2017	2018
Rodzinna piecza zastępcza	345,296,64	457,857,53	569,000
Pieczka instytucjonalna	815,319,18	916,958,70	954,184,08

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W układzie budżetu Miasta Kalisza w/w wydatki miasta są równocześnie dochodami powiatu. Koszty związane z finansowaniem systemu pieczy zastępczej z roku na rok wymagają zwiększenia nakładu pieniężnego. Wynika to zarówno ze wzrostu kosztów utrzymania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i wzrostu świadczeń pieniężnych na pieczę zastępczą, ale również z faktu, że dzieci często przebywają w pieczy zastępczej dłużej niż 3 lata.

V. RODZINA WSPIERAJĄCA

„Art. 29. 1. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

2. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1. Opiece i wychowaniu dziecka*
- 2. Prowadzeniu gospodarstwa domowego;*
- 3. Kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.*

Art. 30. 1. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

2. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt (prezydent) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Art. 31. 1. Z rodziną wspierającą wójt (prezydent) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2.

2. Wójt (prezydent) może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów, o których mowa w ust. 1.”³

W dalszym ciągu, nie ma osób chętnych do sprawowania funkcji rodziny wspierającej, a środowiska objęte wsparciem asystenta rodziny nie potrafią wskazać rodziny z najbliższego otoczenia, które mogłyby ją pełnić. Rodziny wspierające potrzebują finansowania oraz specjalistycznego szkolenia. Należy podkreślić, że forma tej pomocy jest bardzo rzadko stosowana na terenie całego kraju.

---

³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.)

VI. ANALIZA SWOT

W związku z opracowaniem Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kalisz na lata 2019 - 2021 dokonano analizy SWOT.

TABELA 13: Analiza SWOT.

MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> - Obowiązujące akty prawne i programy oraz strategie, - Dobrze działające instytucje w obszarze pomocy społecznej, - Partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi - Współpraca instytucji działających na rzecz rodziny np. Zespół Interdyscyplinarny i grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Oferta wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla rodzin i osób przeżywających problemy, - Rozpowszechnianie wiedzy społeczno - ekonomicznej poprzez edukację i realizację zajęć przez certyfikowanych edukatorów, - Wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji pracujących na rzecz rodziny, 	<ul style="list-style-type: none"> - Duża liczba rodzin dysfunkcyjnych, - Bezradność, roszczeniowość, słaba motywacja oraz niechęć do zmian jako postawy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - Niska świadomość w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, - Problem uzależnień od środków psychoaktywnych - Niechęć do udziału w zajęciach edukacyjnych, grupach wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje społeczne, - Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewycięzaniu sytuacji kryzysowych, - Niedostatecznie zaspokojenie potrzeby lokalowe mieszkańców. - Brak rodzin wspierających, - Niechęć klientów pomocy społecznej do

<ul style="list-style-type: none"> - Ustawiczne kształcenie kadry pomocy społecznej w zakresie umiejętności działania na rzecz rodziny i osób, - Pozalekcyjna działalność szkół podstawowych oraz świetlic socjoterapeutycznych, - Szeroka działalność Klubu Integracji Społecznej promująca wartości prospołeczne, - Aktywność lokalna grup społecznych (grupy osiedlowe, grupy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), - Aktywizacja zawodowa i społeczna (organizacja programów dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym), - Wzrost liczby ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu, - Dobre zaplecze edukacyjne i sportowe na terenie Miasta Kalisz, - Dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom na terenie całego miasta, - Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczę zastępczą, - Występująca sieć rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, - Wspieranie rodzin przez asystenta rodziny, - Ulotki zawierające szczegółowe informacje o pracy asystenta rodziny kolportowane do miejsc współpracujących z tut. ośrodkiem.	<p>korzystania z ofert spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież w okresie wakacji i ferii.</p>
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie polityki prorodzinnej, - Podwyższenie jakości życia - Wykorzystywanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych, - Możliwość pozyskiwania środków finansowych w ramach ogłaszanych konkursów, - Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych, rodzin biologicznych, wychowanków placówek w procesie usamodzielnienia, - Współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny, - Udział rodzin w działających na terenie miasta grupach wsparcia oraz innych działaniach integrujących w środowiskach lokalnych, - Wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności, - Wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz dziecka i rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - Występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych, - Występowanie zjawisk patologicznych, takich jak agresja, przemoc w rodzinie, wandalizm, uzależnienia od alkoholu i innych środków uzależniających, - Występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia wyuczonej bezradności, - Występowanie zjawiska przrzucania odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje, - Brak chętnych na pełnienie funkcji rodziny wspierającej, - Cedowanie coraz większej liczby zadań na samorządy bez zabezpieczenia odpowiedniego finansowania kosztów ich realizacji. - Skomplikowane i niespójne przepisy prawa, biurokratyzacja, - Szara strefa – nielegalne zatrudnienia.

Powyższa analiza SWOT została skonstruowana w oparciu o stan wiedzy i doświadczenie asystentów rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Ciągły monitoring spraw związanych z pomocą społeczną, znajomość występowania problemów i tematyki związanej z szeroko rozumianą polityką prorodzinną i społeczną pozwoliło na wyodrębnienie przedstawionych w analizie słabych i mocnych stron, jak również szans i zagrożeń. Cieszy fakt, że dominują mocne strony jakie posiada Miasto Kalisz i istnieje realna perspektywa by eliminować

słabe strony i zagrożenia. Założyć jednak należy, że zawsze w pracy z ludźmi będą istniały różnego rodzaju problemy i patologie. Sprawnie działająca asystentura rodziny może przeciwdziałać marginalizacji społeczeństwa. Korzystając z szans, doskonaląc metody działania, kształtując odpowiednią politykę społeczną można wiele zmienić. Z analizy SWOT wynika, że posiadane zasoby powinny stanowić solidną podstawę do skutecznych działań w przyszłości i wyznaczają kierunki działań na kolejne lata.

VII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Wspieranie rodzin w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
Wspieranie kobiet w ciąży i ich rodzin zgodnie z ustawą „Za życiem”.

VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Wspieranie rodzin w przywracaniu im zdolności do pełnienia ich zadań.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin.
3. Profilaktyka prozdrowotna.
4. Praca zespołowa na rzecz rodziny.
5. Wspieranie kobiet w ciąży i rodzin w ramach ustawy „Za życiem”.

TABELA 14: Cele, zadania oraz sposób realizacji Programu Wspierania Rodziny w mieście Kaliszu na lata 2019-2021.

Lp.	CEL	ZADANIE	SPOSÓB REALIZACJI
1	<p>WSPIERANIE RODZIN W PRZYWRACANIU IM ZDOLNOŚCI DO PEŁNIENIA ICH ZADAŃ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie programu pt. „ Szkoła dla rodzica” celem poszerzenia wiedzy na temat właściwych postaw rodzicielskich - działania zmierzające do odzyskania zdolności do prawidłowego funkcjonowania rodziny - nauka umiejętności radzenia sobie z trudnymi zachowaniami dziecka - poprawa sytuacji szkolnej dzieci - organizacja wydarzeń kulturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców poprzez udział w warsztatach prowadzonych przez Dział Asysty Rodzinnej - wspieranie rodziny poprzez pracę socjalną oraz współpracę z asystentem rodziny - udział w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje rodzin przygotowanych dla rodziców dzieci z trudnościami wychowawczymi i zaburzeniami zachowania - angażowanie rodziny w poprawę sytuacji szkolnej dzieci - uczestnictwo dziecka w zajęciach dydaktycznych w placówkach oświatowych

		<ul style="list-style-type: none"> - umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego - rozpowszechnianie wiedzy na temat pracy asystenta rodzin - pozyskanie rodzin wspierających - aktywizacja zawodowa 	<p>oraz świetlicach socjoterapeutycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział całej rodziny w festynach tematycznych organizowanych przez asystentów rodziny na świeżym powietrzu (gry i zabawy rozwojowe, poczęstunek, konkursy muzyczne, sportowe i plastyczne) - pomoc specjalistów m.in.: psychologów, psychiatrów, terapeutów, radców prawnych - ulotki zawierające szczegółowe informacje o pracy asystenta rodziny kolportowane do miejsc współpracujących z tut. ośrodkiem - zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat roli i funkcji rodzin wspierających - motywowanie klientów do podnoszenia kwalifikacji zawodowych
--	--	--	---

			i podejmowania stałego źródła zarobkowego
2	ZABEZPIECZENIE PODSTAWOWYCH POTRZEB BYTOWYCH RODZIN	<ul style="list-style-type: none"> - zdobycie zatrudnienia - nabycie świadczeń przysługujących rodzinie - racjonalne gospodarowanie budżetem domowym - poprawa warunków mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja zawodowa - wskazanie źródeł pozyskiwania świadczeń niezbędnych rodzinie - zmniejszenie zobowiązań ciążących na rodzinie - zamiana lokalu mieszkaniowego, większa dbałość o estetykę lokalu - wskazanie odpowiedniej instytucji pomocowej - pomoc w dopełnieniu formalności urzędowych - pokazanie właściwego zagospodarowania przestrzeni mieszkalnej - motywowanie i instruowanie do dbałości o lokal mieszkalny

3	PROFILAKTYKA PROZDROWOTNA	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie pomocą terapeutyczną i specjalistyczną - nabycie umiejętności dbania o zdrowie i higienę osobistą - poprawa estetyki wyglądu - wdrożenie profilaktyki prozdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> - podjęcie terapii/leczenia - utrzymanie stałej współpracy ze specjalistami i terapeutami - instruowanie zachowań sprzyjających dbałości o zdrowie i higienę osobistą - wskazanie instytucji oraz pomoc w dopełnieniu formalności
4	PRACA ZESPOŁOWA NA RZECZ RODZIN	<ul style="list-style-type: none"> - wzbudzanie i podtrzymanie motywacji rodzin do ich prawidłowego funkcjonowania - współpraca asystenta rodziny z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny - utrzymywanie kontaktu z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie ze strony specjalistów

		i dążenie do jego powrotu do rodziny biologicznej	
5	USTAWA „ZA ŻYCIEM”	<ul style="list-style-type: none"> - dostęp do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę - pomoc w przezwyciężaniu trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka - wsparcie psychologiczne - dostęp do pomocy prawnej - dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej - świadczenie finansowe 	- wskazanie instytucji oraz pomoc w dopełnieniu formalności

IX. ADRESACI PROGRAMU

Program wspierania rodziny kierowany jest do rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, rodzin dysfunkcyjnych, z problemami przemocy, niezaradnymi życiowo, z uzależnieniami, zagrożonymi wykluczeniem społecznym oraz wspieranie kobiet w ciąży i ich rodzin zgodnie z ustawą „Za życiem”.

X. REALIZATOR PROGRAMU

Głównym realizatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu, którego zadaniem statutowym jest realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY

1. Wzmocnienie roli opiekuńczej rodziny.
2. Poprawa społecznego funkcjonowania rodziny.
3. Wzrost kompetencji opiekuńczo – wychowawczych.
4. Podniesienie świadomości w zakresie funkcjonowania rodziny.
5. Koordynowanie działań w obszarze realizacji zadań wynikających ze wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „*Za życiem*”.
6. Zapobieganie dezintegracji rodzin i umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.
7. Zacieśnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w obszarze realizacji zadań wynikających ze wspierania rodziny.
8. Dalsza profesjonalizacja asystentów rodziny.

XII. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Finansowanie Programu wspierania rodziny w mieście Kaliszu na lata 2019 – 2021 odbywać się będzie w ramach budżetu miasta, znajdującego się w planie finansowym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Zewnętrzne środki finansowe pozyskiwane będą w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

XIII. MONITOROWANIE PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu. Monitorowanie programu wspierania rodziny w mieście Kalisz na lata 2019 – 2021 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji działań ujętych w programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Miejskiej Kalisza w corocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych gminy w zakresie wspierania rodziny.

*Przewodniczący
Rady Miasta Kalisza
/.../
dr inż. Janusz Pęcherz*